

**NASTAVNO PISMO – 3. RAZRED TEHNIČAR ZA
LOGISTIKU I ŠPEDICIJU
INCOTERMS 2020.**

PREDGOVOR

Svrha nastavnog pisma je olakšati samostalno pripremanje, učenje i polaganje ispita iz predmeta „Špedicija“. Nastavno pismo pisano je prema planu i programu Tehničara za logistiku i špediciju i odnosi se na dio cjeline „Konvencije, norme i propisi koji reguliraju špeditersku djelatnost“ poglavlje koje se odnosi na međunarodna trgovačka pravila tzv. - INCOTERMS. Značaj INCOTERMS PRAVILA je u definiranju prijelaza rizika i troškova između kupca i prodavatelja, a koji koje se javljaju u međunarodnoj kupoprodaji.

Prof. Diana Javorek, dipl. oec.

SADRŽAJ

Contents

1. UVOD	3
2. POVIJESNI RAZVOJ INCOTERMS-A.....	4
2.1. REVIZIJA INCOTERMS-A 2010. I 2020. GODINE	6
3. INCOTERMS TERMINI	8
3.1. SKUPINA E.....	9
3.1.1. EXW - FRANKO TVORNICA ... naznačeno mjesto.....	9
3.2. SKUPINA F.....	11
3.2.1. FCA –FRANKO PRIJEVOZNIK ... naznačeno mjesto	12
3.2.2. FAS –FRANKO UZ BOK BRODA ... naznačena ukrcajno/otpremna luka.....	13
3.2.3. FOB – FRANKO BROD ... naznačena ukrcajna/otpremna luka.....	15
3.3. SKUPINA C	17
3.3.1. CFR – CIJENA I VOZARINA... naznačena luka odredišta.....	18
3.3.2. CIF – CIJENA, OSIGURANJE I VOZARINA... naznačena luka odredišta	19
3.3.3. CPT – VOZARINA PLAĆENA DO ... naznačeno mjesto odredišta	21
3.3.4. CIP – VOZARINA I OSIGURANJE PLAĆENI DO ... naznačeno mjesto odredišta	22
3.4. SKUPINA D	23
3.4.1. DPU - ISPORUČENO NA MJESTU ISTOVARA	24
3.4.2. DAP - ISPORUČENO NA MJESTU ... imenovano mjesto odredišta.....	25
3.4.3. DDP - ISPORUČENO OCARINJENO ... imenovano mjesto odredišta	26
4. ZAKLJUČAK.....	28
5. POPIS LITERATURE	29
6. POPIS SLIKA.....	30

1. UVOD

Međunarodna trgovačka komora (International Chamber of Commerce - ICC) osnovana je 1919. godine u Parizu i predstavlja najveću svjetsku poslovnu organizaciju koja zastupa interese svjetske poslovne zajednice prema Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i Ujedinjenim narodima. Kao vodeći kreator poslovnih pravila za međunarodnu trgovinu, ICC donosi dobrovoljna pravila koje tvrtke iz svih dijelova svijeta primjenjuju u milijunima transakcija godišnje. Pravila Komisije za trgovačko pravo i praksu, kao što su Incoterms® 2020, postala su sastavni dio međunarodne trgovine.

Naziv Incoterms® predstavlja skraćenicu za međunarodne trgovačke termine (engl. "International Commercial Terms"), a navedena pravila prvi put su bila izrađena 1936. godine od strane ICC-a kako bi se pomoglo trgovcima u izbjegavanju mogućih nesporazuma prilikom utvrđivanja troškova, rizika, te odgovornosti kupca i prodavatelja u postupku isporuke robe.

Navedena pravila u širokoj su primjeni u međunarodnoj trgovačkoj praksi i postaju nezaobilazna sastavnica kupoprodajnih ugovora gdje dogovor stranaka o korištenju određenih Incoterms® pravila utječe na obveze kupca i prodavatelja. ICC je 2010. godine objavio revidirano izdanje Incoterms® 2010, koja su stupila na snagu 1. siječnja 2011. godine. Nova revidirana pravila uključila su neke nove trendove u globalnoj trgovini od njihove zadnje revizije 2000. godine, što uključuje promjene u sigurnosti tereta, što je za mnoge zemlje postalo ključno pitanje nakon 11. rujna 2001. godine, te povećanu upotrebu elektroničke komunikacije u svakodnevnom poslovanju. U odnosu na prošlo izdanje, broj Incoterms® 2010 pravila smanjen je sa 13 na 11, te su uključena i dodatna dva pravila - DAT (Delivered at Terminal) i DAP (Delivered at Place).

Posljednja promjena Incoterms® pravila provedena je 2020. godine gdje je pravilo DAT zamijenjeno pravilom DPU.

2. POVIJESNI RAZVOJ INCOTERMS-A

Tijekom dvadesetih godina 20. stoljeća Međunarodna trgovačka komora provela je istraživanje i objavila dvije studije o primjeni trgovačkih termina u različitim državama. Studije su ukazale na razlike u interpretaciji trgovačkih termina u primjeni u različitim državama, pa je Međunarodna trgovačka komora 1936. godine izradila prvu verziju INCOTERMS-a.¹ Drugi svjetski rat omeo je daljnju reviziju INCOTERMS-a, tako da je sljedeća verzija termina objavljena 1953. godine, uvodeći nove termine koji se primjenjuju u kopnenom prijevozu. Revizijom INCOTERMS-a 1967. godine uvedeni su termini DAF i DDP. Revizija INCOTERMS termina 1980. godine dovodi do uvođenja FRC termina (Free Carrier) koji je imao osobito značenje s obzirom na nove tehnologije prijevoza robe. Razlog je uvođenja ovog termina bio porast kontejnerskog prijevoza robe. Ovakav prijevoz obilježava da pomorski prijevoznik ne preuzima robu uz bok broda, već na nekoj točki preuzimanja na obali, obično na kontejnerskim terminalima.

Kao točka prijelaza rizika za gubitak ili oštećenje robe uzima se točka predaje robe prijevozniku. Kontejnerski je prijevoz robe uvjetovao i pojavu novih prijevozničkih isprava. Uz teretnicu koja se tradicionalno primjenjuje u pomorskom prijevozu robe, pojavljuju se prijevozničke isprave po uzoru na one koje se primjenjuju u kopnenom i zračnom prijevozu. Tako se pojavljuje pomorski tovarni list (engl. way bill).

Nova revizija INCOTERMS termina provodi se 1990. godine. Razlog njihovom revidiranju bila je primjena i razmjena elektroničkih podataka i informacija (engl. Electronic Data Interchange) u vanjskoj trgovini, koja omogućava brzo i jednostavno pribavljanje različitih isprava (računa, carinskih isprava, prijevoznih isprava, isprava o dokazu isporuke robe ili primopredaji robe, isprava o ugovornoj kvaliteti i kvantiteti robe, isprava o osiguranju robe). Poseban problem javlja se kada prodavatelj mora predočiti teretnicu, kao prenosivu prijevoznu ispravu koja se često koristi prigodom prodaje robe tijekom prijevoza. U tim slučajevima osobito je važno, da pri upotrebi EDI poruka, bude osiguran isti pravni položaj kupca, kao i u slučaju da je primio teretnicu od prodavatelja.

¹ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991), str. 358.

Drugi razlog reviziji INCOTERMS-a 1990. godine daljnji je razvoj prijevozne tehnologije, osobito prijevoz kontejnerima, paletama i multimodalni prijevoz. INCOTERMS 1990 ojačao je ulogu Free Carrier termina te je kraticu FRC zamijenio kraticom FCA.

FCA termin prilagođen je svim vrstama prijevoza bez obzira na vrstu prijevoznih sredstava i kombinaciju različitih prijevoznih sredstava u multimodalnom prijevozu. To je dovelo do ukidanja onih termina koji su uređivali prijevoz robe zrakom i željeznicom.

Nakon jednoga desetljeća uslijedila je nova izmjena INCOTERMS-a 2000. godine. Poslovna praksa nije zahtijevala značajnije intervencije u termine određene 1990. godine. Ipak, INCOTERMS 2000 uvode tri izmjene. Kod primjene termina FAS uvodi se obveza prodavatelja da pribavi upravnu dozvolu ili odobrenje za izvoz robe te plati odgovarajuće troškove u svezi s izvozom. Sličnu promjenu doživio je i termin DEQ, kod kojeg se uvodi obveza kupca da pribavi upravnu dozvolu ili odobrenje za uvoz te plati odgovarajuće troškove u svezi s uvozom robe.

Konačno, promjena je nastala i kod termina FCA u pogledu obveze utovara i istovara robe. Ako je mjesto isporuke koje je odredio kupac u prostorijama prodavatelja, tada je za utovar robe na prijevozno sredstvo odgovoran prodavatelj. Ako se isporuka obavlja na nekom drugom mjestu, tada prodavatelj nije odgovoran za istovar robe. ²

Slika 1. Logo „INCOTERMS“-a

Izvor: <http://community.wikia.com/wiki/File:Logo-incoterms.jpg>

² D. JURIĆ, J. MIHIĆ, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991), str. 360

2.1. REVIZIJA INCOTERMS-A 2010. i 2020. GODINE

Međunarodna trgovačka komora tijekom 2010. godine pristupila je izmjenama i dopunama INCOTERMS termina. Tako su INCOTERMS 2010 objavljeni 27. rujna 2010. godine, a stupili su na snagu 1. siječnja 2011. godine. Novi INCOTERMS termini u značajnoj se mjeri razlikuju od ranije verzije. Prva izmjena očituje se u tomu da sada umjesto 13 termina postoji 11 termina.

To je posljedica uvođenja dva nova termina DAT (Delivered at Terminal), koji je zamijenio ukinuti DEQ termin i termina DAP (Delivered at Place) koji je zamijenio ukinute termine DAF, DES i DDU.

Druga novost očituje se u promjeni kategorizacije termina u dvije skupine, ovisno o vrstama prijevoza u kojima se primjenjuju. Tako prvu skupinu čine termini koji se primjenjuju u svim vrstama prijevoza i u multimodalnom prijevozu (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP). Drugu skupinu čine oni termini koji se mogu primjenjivati samo u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima (FAS, FOB, CFR, CIF). Ovime se nastoji olakšati izbor odgovarajućih termina prodavateljima i kupcima prilikom sklapanja ugovora o kupoprodaji, uzimajući u obzir način prijevoza robe.

INCOTERMS 2010 izričito određuju da se primjenjuju i u domaćoj i u međunarodnoj trgovini. To je postignuto unošenjem sintagme u pravila koja uređuju termine „da obveza postupanja u izvozno-uvoznim formalnostima postoji samo kada je to primjenjivo“. To omogućava primjenu INCOTERMS 2010 u okviru Europske unije u kojoj su ukinuti carinski i drugi administrativni postupci na granicama između država članica, kao i unutar Sjedinjenih Američkih Država gdje postoji spremnost primjene novih INCOTERMS termina.

U termine su unijete i odredbe koje se tiču obveza prodavatelja i kupca na davanje potrebnih podataka koji se tiču sigurnosnih provjera robe koja se prevozi, uzimajući u obzir sigurnosne mjere koje poduzimaju države prilikom prelaska državne granice. Na taj način potiče se viši stupanj suradnje prodavatelja i kupca te policijskih i carinskih vlasti.³

Dalje se jača primjena elektroničke komunikacije pa prodavatelj i kupac mogu svoju obvezu pribavljanja ugovorne dokumentacije ispuniti elektroničkim putem, ako su se tako sporazumjeli ili je to uobičajeno. Na taj se način isprave u elektroničkom obliku izjednačuju s papirnatim

³ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 262.

ispravama te se uvode elektronički postupci kao standardni način komuniciranja između ugovornih stranaka.

Kod onih termina koji obvezuju jednu od ugovornih strana da sklopi ugovor o osiguranju (CIP i CIF termin), izmijenjeni su uvjeti osiguranja sukladno promjenama Institutskih klauzula za teret (Institute Cargo Clauses) iz 2009. godine.

Poseban problem koji se javljao u primjeni INCOTERMS termina bio je i podjela troškova između prodavatelja i kupca u svezi s manipulacijom tereta na terminalu mjesta odredišta. To osobito dolazi do izražaja pri primjeni onih termina koji obvezuju prodavatelja da ugovori i plati prijevoz robe do mjesta odredišta (CIP, CPT, CFR, CIF, DAT, DAP i DDP termin).

Kod primjene ovih termina može se dogoditi da kupac dvaput plati iste prijevozničke troškove. Stoga su INCOTERMS 2010 detaljno uredili podjelu tih troškova kod DAT i DAP termina. Kod DAT termina prodavatelj snosi sve rizike u kretanju robe do trenutka njezine isporuke, odnosno istovara robe s pristiglog vozila (cestovni, željeznički, pomorski ili zračni prijevoz) i stavljanja te robe na raspolaganje kupcu na ugovorenom imenovanom terminalu u zemlji odredišta. Prodavatelj je odgovoran i za tranzitni prijevoz robe kroz treće zemlje

Kod DAP termina prodavatelj snosi sve rizike u kretanju robe do trenutka njezine isporuke, ali za razliku od DAT termina, istovar robe s pristiglog vozila u mjestu odredišta obveza je kupca. I ovdje prodavatelj sklapa ugovor o prijevozu te odgovara za obavljanje izvoznih formalnosti i plaćanje troškova izvoza, a obavljanje uvoznih formalnosti i plaćanje troškova uvoza obavlja kupac. Značajna promjena nastala je kod FOB termina koji se primjenjuje u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim vodama, a posljedično i kod termina CFR i CIF. Kao točka prijelaza rizika napušten je pojam „ograda broda“ (engl. ship's rail), čime su otklonjena ekstenzivna i kontradiktorna tumačenja toga pojma. Sada rizik za oštećenje ili propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kada roba stigne „na palubu broda“ (engl. on board the vessel) i to kada je ukrcana cjelokupna pošiljka.

INCOTERMS 2010 posebno ukazuje da primjena termina u pomorskom prijevozu i prijevozu robe unutarnjim vodenim putovima (FAS, FOB, CFR, CIF) nije primjerena u slučaju kontejnerskog prijevoza robe.

Posljednja promjena Incoterms® pravila provedena je 2020. godine gdje je pravilo DAT zamijenjeno pravilom DPU.

3. INCOTERMS TERMINI

INCOTERMS 2020 podijelio je termine u dvije skupine, ovisno o vrstama prijevoza u kojima se primjenjuju.

- termini koji se primjenjuju **u svim vrstama prijevoza i u multimodalnom prijevozu** (EXW, FCA, CPT, CIP, DAP, DPU i DDP).
- termini koji se mogu primjenjivati **samo u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima** (FAS, FOB, CFR, CIF). Uz svaki termin mora biti naznačeno mjesto isporuke (npr. „FOB Sydney“, „EXW Hamburg“).

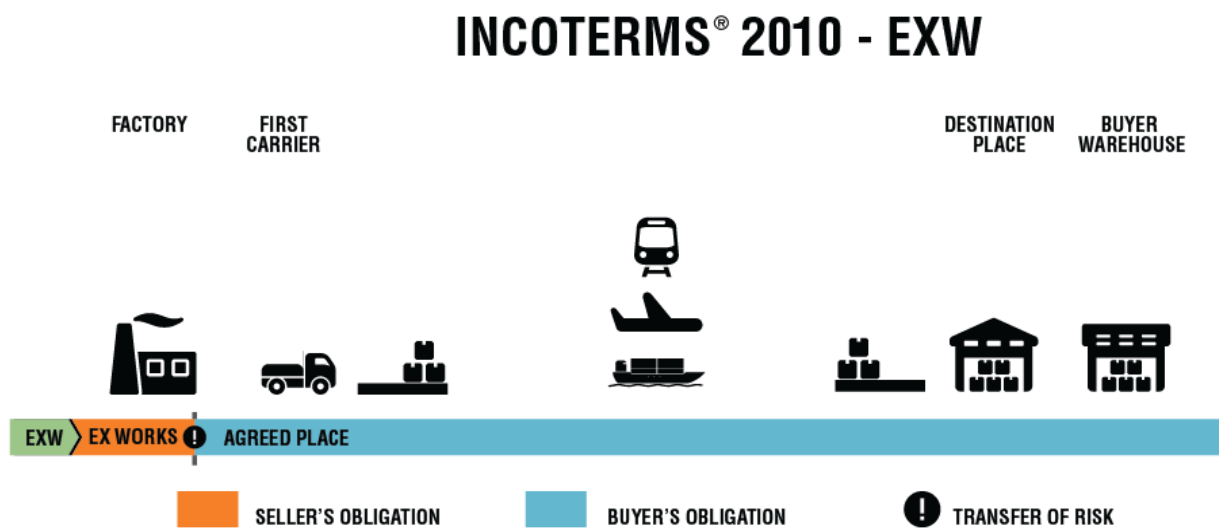
Što se tiče opsega obveza koje imaju prodavatelj i kupac, troškova koje snose i trenutka prijelaza rizika navedene termine možemo podijeliti u 4 skupine. Najmanje obveza ima prodavatelj kod termina EXW, a najviše kod DDP termina.

- Prvu skupinu, s obzirom na ovaj kriterij činili bi E - termini, odnosno termin EXW - franko tvornica na temelju kojeg prodavatelj stavlja robu kupcu na raspolaganje u svojem prodajnom prostoru.
- Drugu skupinu čine F - termini: FCA - franko prijevoznik; FAS - franko uz bok broda i FOB - franko brod. Prema tim terminima prodavatelj je dužan isporučiti robu do prijevoznika kojeg je odredio kupac.
- Treću skupinu čine C - termini: CFR - cijena s vozarinom; CIF - cijena s osiguranjem i vozarinom; CPT - vozarina plaćena do i CIP - vozarina i osiguranje plaćeni do.
- Četvrtu skupinu čine D - termini: DPU (isporučeno iskrcano na imenovanom mjestu); DAP (isporučeno na mjesto) i DDP (isporučeno, ocarinjeno). Prema tim terminima prodavatelj snosi sve troškove i rizike do zemlje primatelja, odnosno ugovorenog mjesta (odredišta) u zemlji odredišta.

3.1. SKUPINA E

Skupina e sadrži samo jedan termin (Slika 2.) :

- EXW, eng. Ex Works ... named place (franko tvornica ... imenovano mjesto), koja ukazuje na polazak robe iz mjesta isporuke, s tim da prijevoznik i osiguranje nisu plaćeni, odnosno da te troškove snosi kupac- uvoznik.⁴

Slika 2. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina EXW

Izvor: <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-exw/>

3.1.1. EXW - FRANKO TVORNICA ... naznačeno mjesto

Na temelju EXW termina (termin franko tvornica) prodavatelj je dužan robu staviti na raspolaganje kupcu u svojim prostorijama ili drugom ugovorenom mjestu (skladište, tvornica, pogon i sl.).

⁴ Č. Ivaković, R. Stanković, M. Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010. str. 26.

Prodavatelj nema nikakve obveze u pogledu osiguranja robe i organiziranja prijevoza te nije dužan robu prevesti do prvog prijevoznika niti je ukrcati na prijevozno sredstvo. Rizik za slučajnu propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kad je kupcu roba stavljena na raspolaganje. Ukoliko kupac ne preuzme robu koja mu je stavljena na raspolaganje na ugovoreni dan ili u ugovorenom roku za isporuku ili ako propusti dati odgovarajuće upute (što se tiču vremena utovara i/ ili mjesta dostave robe) da bi prodavatelj mogao obaviti isporuku robe, snosi sve troškove i sav rizik od gubitka ili štete na robi od ugovorenog dana ili od trenutka isteka ugovorenog roka za isporuku, pod uvjetom da je roba identificirana i jasno odvojena za kupca kao ugovorena roba⁵

Osnovne obaveze prodavatelja kod EXW termina

Pripremiti robu za transport, staviti je na raspolaganje kupcu za dogovorenom mjestu isporuke robe (u svojoj tvornici, pogonu, skladištu, rudniku, plantaži i sl.). Snositi sve troškove i rizik za robu do trenutka kada je roba stavljena kupcu na raspolaganje, uključujući i troškove provjere kvalitete i količine robe potrebne za isporuku robe kupcu. Pomoći kupcu oko pribavljanja svih dokumenata potrebnih za izvoz robe (npr. Izvozna dozvola, uvjerenje o podrijetlu robe, uvjerenje o zdravstvenom stanju robe i sl.).

Osnovne obaveze kupca kod EXW termina

Platiti cijenu prema kupoprodajnom ugovoru. Pribaviti prijevozno sredstvo kojim će robu otpremiti. Preuzeti robu čim mu je stavljena na raspolaganje u ugovorenom roku i na ugovorenom mjestu. Snositi sve troškove i sav rizik mogućega gubitka ili troškove koji su nastali zato što nije preuzeo robu kada mu je stavljena na raspolaganje, odnosno u ugovorenom roku. Pružiti prodavatelju odgovarajući dokaz o preuzimanju robe, što je važno izvozniku zbog naplate isporučene robe.⁶

Ovaj termin određuje minimum obveza za prodavatelja te je primjenjiva za sve vrste prijevoza. Termin ne bi trebalo koristiti u slučaju kada kupac nije u mogućnosti izravno ili neizravno obaviti izvozne formalnosti. U takvim slučajevima treba primijeniti FCA termin.⁷

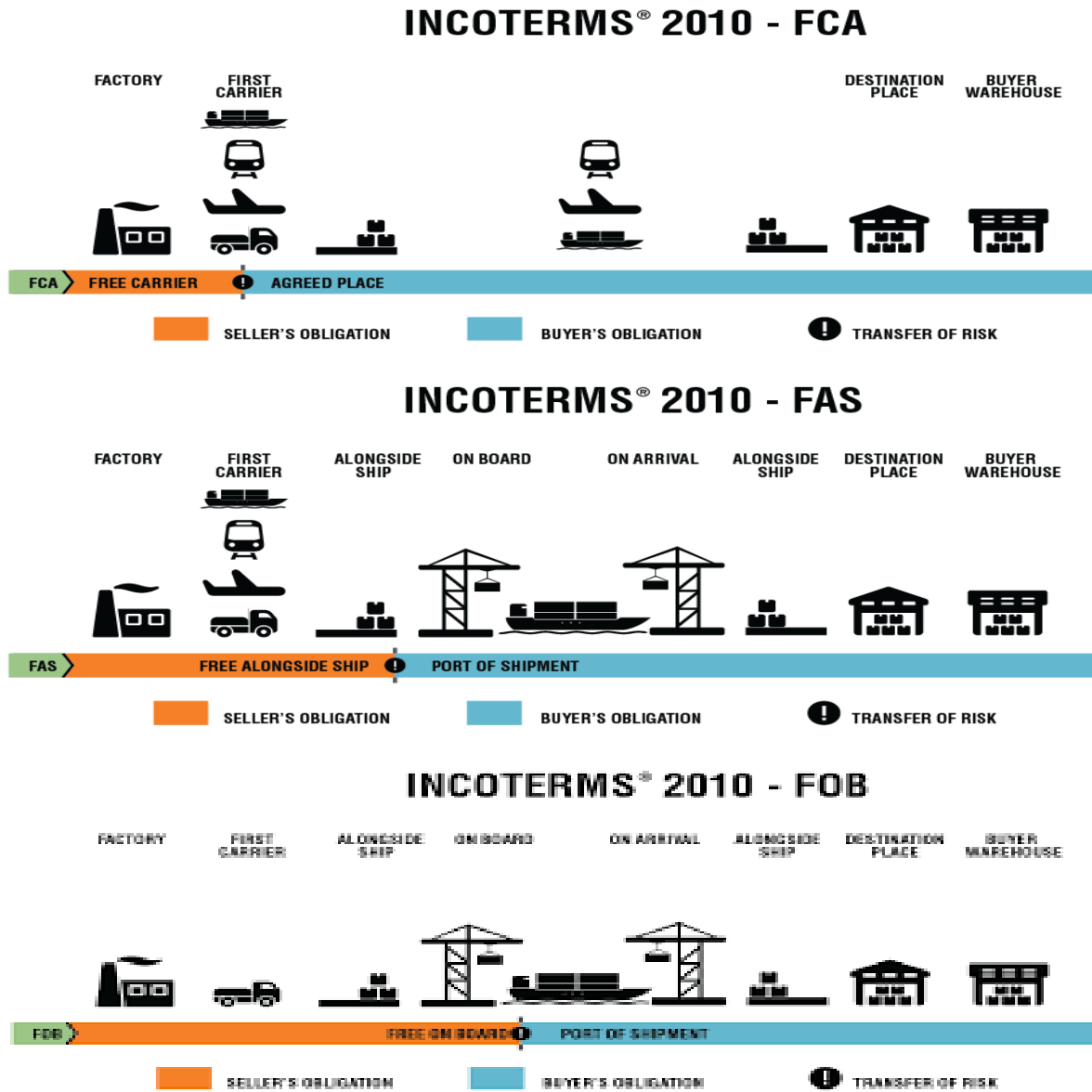
⁵ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 365.

⁶ Č. Ivaković, R. Stanković, M. Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010. str. 27.

⁷ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 366.

3.2. SKUPINA F

Skupina F sadrži tri termina (Slika 3.) :

Slika 3. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina skupine F

Izvor: <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-fas/> ,
<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-fca/> <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-fob/>

3.2.1. FCA –FRANKO PRIJEVOZNIK ... naznačeno mjesto

Prema FCA terminu (termin franko prijevoznik) obveza je prodavatelja predati robu, slobodnu za izvoz, prijevozniku kojeg je odredio kupac u naznačenom mjestu ili točki. Ako je mjesto isporuke koje je odredio kupac u prostorijama prodavatelja, tada je za utovar robe na prijevozno sredstvo, koje je osigurao kupac, odgovoran prodavatelj. Ako se isporuka obavlja na nekom drugom mjestu, kada je roba stavljena na raspolaganje prijevozniku ili drugoj osobi koju je imenovao kupac, tada prodavatelj nije odgovoran za istovar robe sa svog prijevoznog sredstva. Ako kupac nije odredio točno mjesto, prodavatelj može birati u sklopu ugovorom predviđenog mjesta ili zone gdje prijevoznik treba preuzeti robu. Prodavatelj ne snosi troškove prijevoza ni osiguranja, ali može organizirati prijevoz po izričitom nalogu i za račun kupca ili ako je uobičajeno da prijevoz organizira prodavatelj. Ipak, i u ovim slučajevima prodavatelj može odbiti organiziranje prijevoza, ali mora o tome obavijestiti kupca.

Osnovne obaveze prodavatelja kod termin FCA

Prodavatelj je obvezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti koji se mogu tražiti ugovorom. On snosi sve troškove pribavljanja izvoznih dozvola i drugih isprava te obavlja izvozno carinjenje i plaća sve pristojbe za izvoz. Prodavatelj plaća troškove kontrole koji su potrebni za isporuku robe, kao i troškove kontrole prije otpreme koje propisuju organi zemlje izvoza te obavještava kupca o spremnosti robe za isporuku. Rizik za slučajnu propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku isporuke robe prijevozniku, iako će obavijest o isporuci najčešće stići kupcu nakon što je rizik već prešao s prodavatelja na kupca.

Ukoliko nema preciznih uputa kupca, prodavatelj može isporučiti robu za prijevoz na način koji je uvjetovan načinom prijevoza i/ili količinom i/ili prirodom robe. Ako kupac zatraži ili ne izda pravodobne upute za otpremu robe, prodavatelj može zaključiti ugovor pod uobičajenim uvjetima na rizik i o trošku kupca. Prodavatelj osigurava o svom trošku uobičajeni dokaz o isporuci robe. Ukoliko taj dokaz nije prijevozna isprava, prodavatelj je dužan kupcu pružiti, na njegov zahtjev, rizik i trošak, svaku pomoć u pribavljanju prijevozne isprave za ugovor o prijevozu. Prodavatelj mora kupca detaljno obavijestiti o izvršenoj isporuci ili o tomu da prijevoznik nije preuzeo robu unutar ugovorenog roka.⁸

⁸ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 366

Osnovne obaveze kupca kod termina FCA

Kupac je obvezan platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku dogovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka u točki isporuke unutar ugovorenog mjesta, kao i prihvatiti dokaz o isporuci. On snosi sve troškove i rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka kada je roba utovarena na prijevozno sredstvo ili je predana prijevozniku ili nekoj drugoj osobi koju je kupac imenovao. Kupac mora pravodobno obavijestiti prodavatelja o načinu prijevoza, imenu prijevoznika ili druge osobe koja je određena za preuzimanje isporuke, odabranom vremenu, mjestu i točki preuzimanja isporuke. Ukoliko propusti obavijestiti prodavatelja o imenovanju prijevoznika ili ne dostavi odgovarajuće upute ili prijevoznik ne preuzme robu, snosi sve troškove i rizike za manjak ili oštećenje robe od ugovorenog datuma ili isteka ugovorenog roka za isporuku pod uvjetom da je roba jasno identificirana kao ugovorna roba. Kupac ugovara o svom trošku i na svoj rizik prijevoz od mjesta isporuke. Plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove, kao i troškove obavljanja carinskih formalnosti koji se plaćaju na uvoz robe.

FCA termin može se primjenjivati u svim vrstama prijevoza. Ovaj se termin može koristiti i u pomorskom prijevozu u slučajevima kada se obavlja kontejnerski prijevoz tereta.⁹

3.2.2. FAS –FRANKO UZ BOK BRODA ... naznačena ukrcajno/otpremna luka

FAS termin (termin franko uz bok broda) obvezuje prodavatelja da isporuku robe obavi polaganjem robe uz bok broda na obali (gatu), odnosno u teglenicu (maona, barža, potisnica) u naznačenoj luci utovara. Prodavatelj je dužan isporučiti robu uz bok broda ili osigurati da bude tako isporučena, pri čemu izraz „osigurati“ omogućuje više uzastopnih prodaja robe tijekom prijevoza (lančana prodaja). Ovaj se termin primjenjuje u slučaju prijevoza robe vodenim putem, no INCOTERMS 2010 ukazuje da se ne bi trebao koristiti u multimodalnom pomorskom prijevozu kontejnera. U praksi se FAS termin koristi za prijevoz rasutog tereta (engl. bulk cargo) ili tereta velike mase (engl. heavy-lift cargo). Rizik za propast ili oštećenje robe tijekom prijevoza robe do predaje uz bok naznačenog broda i troškove toga prijevoza snosi prodavatelj.

⁹ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 366.

Prijevoz i osiguranje robe od luke utovara organizira kupac, a prodavatelj je dužan obavijestiti kupca o dostavi robe uz bok naznačenog broda. U tom trenutku prelazi rizik za slučajnu propast stvari s prodavatelja na kupca.¹⁰

Osnovne obaveze prodavatelja kod termina FAS

Prodavatelj je obvezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu sukladno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti sukladno s kupoprodajnim ugovorom, ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. O svom trošku pribavlja izvoznu dozvolu ili drugo službeno odobrenje, obavlja izvozne carinske formalnosti i plaća sve carinske, porezne i druge izvozne pristojbe prema propisima zemlje izvoza. On plaća sve troškove dopreme robe do točke isporuke unutar luke utovara i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe do te točke i trenutka isporuke. Prodavatelj pribavlja i dostavlja kupcu uobičajeni dokaz o isporuci, a ukoliko taj dokaz nije prijevozna isprava, dužan je kupcu pružiti pomoć u pribavljanju tog dokumenta, ali na rizik i trošak kupca. Obveza je prodavatelja dostaviti kupcu podatke s dovoljno detalja o spremnosti robe za isporuku, kao i podatke o tomu da je brod, kojeg je imenovao kupac, propustio preuzeti robu unutar ugovorenog roka. On pomaže kupcu u pribavljanju isprava i podataka koje su mu potrebne za uvoz i daljnji prijevoz robe, na njegov rizik i trošak. Konačno, prodavatelj plaća kupcu troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka koje su mu bile potrebne za izvoz robe i njen prijevoz do luke utovara.

Osnovna obaveza kupca kod termina FAS

Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu uz bok broda u luci utovara ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka za otpremu. Kupac plaća troškove utovara robe na brod, ugovara i plaća troškove prijevoza od ugovorene luke utovara te snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe od trenutka preuzimanja u točki isporuke unutar luke utovara. Kako bi prodavatelj mogao ispuniti svoju obvezu, kupac mu mora dostaviti podatke o imenovanju broda, datumu dolaska u luku utovara i dopuštenom vremenu za utovar unutar ugovorenog roka.

11

¹⁰ D. JURIĆ, J. MIHIĆ, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 372.

¹¹ D. JURIĆ, J. MIHIĆ, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij, str. 373.

Kupac plaća dodatne troškove i snosi sve rizike od ugovorenog datuma ili isteka ugovorenog roka, ukoliko propusti dostaviti prodavatelju podatke u svezi s brodom, ili brod ne stigne na vrijeme u luku utovara, ili nije u stanju preuzeti svu robu, ili prestane primati robu prije isteka ugovorenog roka. Također pribavlja uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke na uvoz robe. Kupac pomaže prodavatelju u pribavljanju isprava i podataka koje su potrebne za izvoz i prijevoz robe do luke utovara, ali na rizik i trošak prodavatelja.¹²

3.2.3. FOB – FRANKO BROD ... naznačena ukrcajna/otpremna luka

Prema FOB terminu (termin franko brod) prodavatelj se oslobađa obveze kada je roba ukrcana na brod kojeg je imenovao kupac u ugovorenoj točki unutar luke utovara ili da omogući da je na taj način roba isporučena ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka za isporuku, kao i na način uobičajen u luci utovara. Rizik za oštećenje ili propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kada roba stigne „na palubu broda“ (engl. on board the vessel) i to kada je ukrcana cjelokupna pošiljka. I ovaj se termin primjenjuje u slučaju prijevoza robe vodenim putem, no INCOTERMS 2010 ukazuje da se ovaj termin ne bi trebao koristiti u multimodalnom pomorskom prijevozu kontejnera.

U pomorskom prijevozu kontejnera treba primjenjivati FCA termin.¹³

Osnovne obaveze prodavatelja kod termina FOB

Prodavatelj je obavezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu sukladno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti u skladu s kupoprodajnim ugovorom, ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. Prodavatelj ugovara i plaća sve troškove dopreme robe do luke utovara, snosi sve troškove utovara robe na brod te snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe do trenutka završetka utovara. On pribavlja i dostavlja kupcu uobičajenu ispravu o isporuci i, ako se ta isprava izdaje u više izvornika, dužan je kupcu dostaviti potpuni komplet te isprave. Prodavatelj mora kupcu dostaviti potpune i pravovremene podatke o završetku utovara robe, kao i o tome da brod nije preuzeo robu unutar ugovorenog roka.

¹³ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991), str. 373.

On pomaže kupcu u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za daljnji prijevoz i uvoz robe, ali na trošak i rizik kupca. Prodavatelj plaća kupcu troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz i prijevoz robe do luke utovara. Platiti cijenu prema kupoprodajnom ugovoru. O vlastitom trošku ugovoriti brod, sklopiti brodarski ugovor (uzeti brod u najam) ili rezervirati poseban brodski prostor (kod broдача ili agenta broдача) za prijevoz robe do luke odredišta. Pravodobno priopćiti prodavatelju ime broда, luku ukrcaja i rokove isporuke robe na brod (u skladu s kupoprodajnim ugovorom). Snositi sve troškove i rizik za robu od trenutka kada roba zaista prijeđe ogradu broда u luci ukrcaja, kao i troškove predukrcajne provjere, osim ako se provjera obavlja prema nalogu državnih vlasti zemlje izvoznice. Snositi troškove pribavljanja teretnice i ostalih isprava koje su mu potrebne za izvoz i uvoz robe, kao i sve naknadne troškove ako brod, što ga je on naznačio, nije stigao u luku iskrcaja ugovorenog dana ili do kraja utvrđenog roka.

Osnovne obaveze kupca kod termina FOB

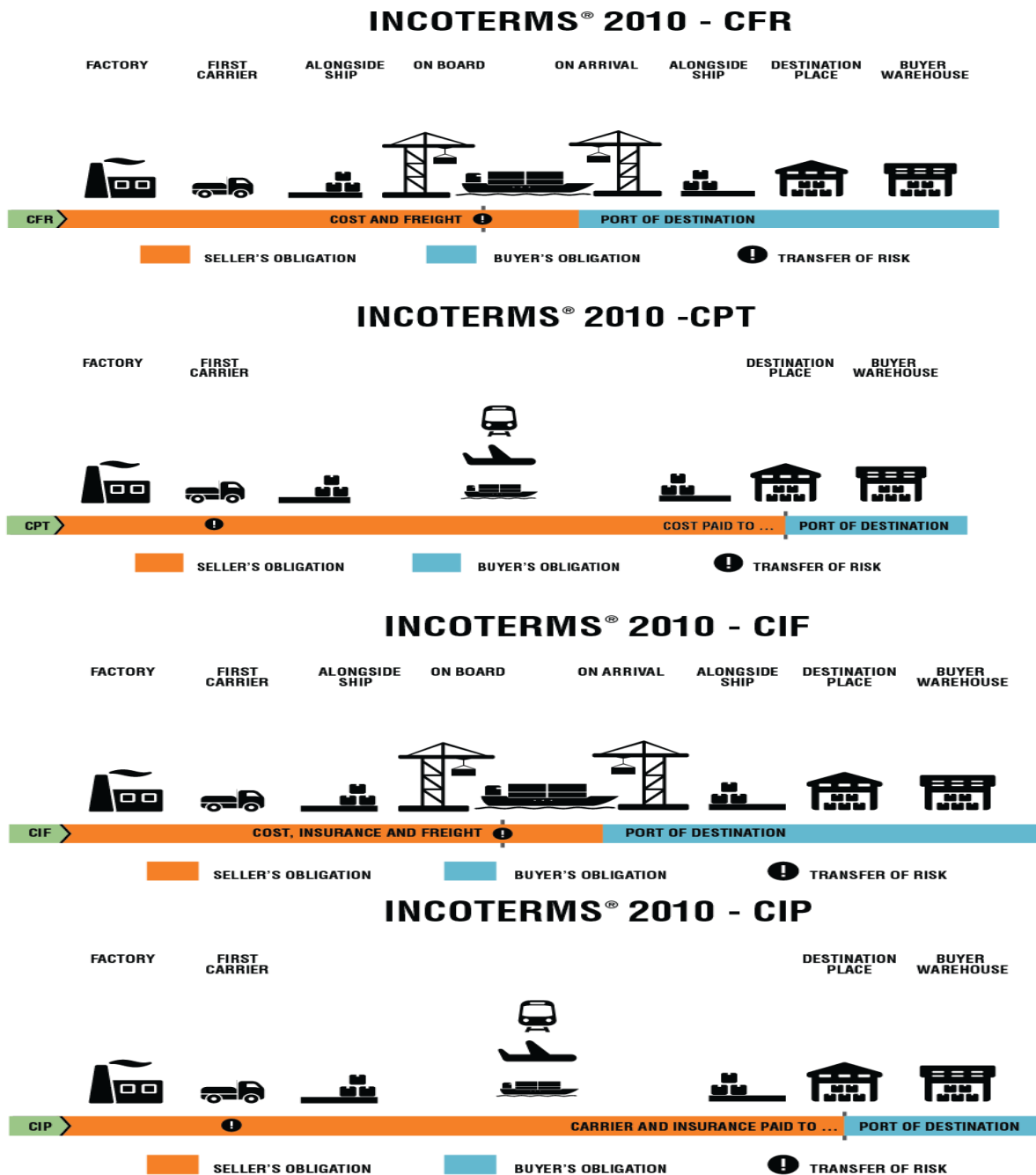
Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu ukrcanu na brod u luci utovara ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka za otpremu. On dostavlja prodavatelju podatke o broду, datuma dolaska u luku utovara i dopuštenom vremenu za utovar unutar ugovorenog roka za otpremu. Kupac sklapa ugovor o prijevozu i plaća troškove prijevoza od ugovorene luke utovara te snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka završetka utovara robe na brod.

Plaća sve dodatne troškove i snosi sve rizike od ugovorenog datuma ili isteka ugovorenog roka, ukoliko propusti dostaviti prodavatelju podatke u svezi s brodom, ili zakašnjenju dolaska broда u luku utovara, ili ako brod ne preuzme robu, ili prestane primati robu prije isteka ugovorenog roka. Kupac pribavlja uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke na uvoz robe. On pomaže prodavatelju u pribavljanju isprava i podataka koji su potrebni za izvoz i dopremu robe do luke utovara, ali na rizik i trošak prodavatelja. Konačno, kupac plaća prodavatelju sve troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i prijevoz robe od luke utovara.¹⁴

¹⁴ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991), str. 374.

3.3. SKUPINA C

Skupina C sadži četiri termina (Slika 4.) :

Slika 4. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina skupine C

Izvor: <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cfr/>,
<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cif/>, <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cip/>, <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cpt/>

3.3.1. CFR – CIJENA I VOZARINA... naznačena luka odredišta

Ugovaranjem CFR termina (termin troškovi i vozarina) prodavatelj se oslobađa obveze kada je roba ukrcana na brod u luci utovara ili je omogućio da bude tako otpremljena. Prodavatelj je dužan ugovoriti prijevoz i platiti vozarinu do naznačene luke odredišta, ali rizici od gubitka ili oštećenja robe prelaze s prodavatelja na kupca kada je roba ukrcana na brod. Kod ovog termina, kao ni kod CPT, CIP i CIF termina, mjesto i vrijeme prijelaza troškova i rizika se ne podudaraju.¹⁵

Obaveze prodavatelja kod termina CFR

Prodavatelj je dužan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu sukladno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti u skladu s kupoprodajnim ugovorom, ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. Pribavljanje izvozne dozvole i drugih odobrenja, obavljanje izvoznih carinskih formalnosti i plaćanje carinskih, poreznih i drugih izvoznih pristojbi prema propisima zemlje izvoza obavlja prodavatelj. On ugovara i plaća troškove dopreme robe do luke utovara, utovar robe na brod i snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe do trenutka završetka utovara. Prodavatelj sklapa ugovor o prijevozu i plaća prijevoz robe do luke odredišta i plaća dio troškova istovara ako to proizlazi iz ugovora o prijevozu. On pribavlja i kupcu dostavlja odgovarajuću prijevoznu ispravu, koja će kupcu omogućiti da zahtijeva od prijevoznika predaju robe u luci odredišta, kao i da može prodati robu tijekom prijevoza. Prodavatelj dostavlja kupcu detaljne podatke o spremnosti robe za utovar, tijekom i završetku utovara, ili o tome da brod nije došao na vrijeme ili nije preuzeo robu ili je prestao preuzimati robu prije isteka ugovorenog roka. Prodavatelj pomaže kupcu u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz ili prijevoz robe od luke odredišta, ali na rizik i trošak kupca. On plaća kupcu sve troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka za izvoz i prijevoz robe do luke utovara.

¹⁵ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij., str. 374.

Obaveze kupca kod termina CFR

Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja u luci utovara, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu od prijevoznika u luci odredišta. Prodavatelju mora pravodobno dostaviti podatke o vremenu za otpremu robe i odrediti točku prijema robe u luci utovara, ako na to ima pravo prema kupoprodajnom ugovoru. Kupac snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka završetka utovara robe na brod. On plaća troškove istovara u luci odredišta, uključujući i plaćanje takse za vezivanje broda i pretovar (engl. wharfage i lighterage), ako ti troškovi na padaju na prodavatelja sukladno ugovoru o prijevozu. Kupac pribavlja uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge naknade koje se plaćaju pri uvozu robe. On pomaže prodavatelju u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz, dopremu robe do luke utovara i daljnji prijevoz, ali na trošak i rizik prodavatelja. Kupac plaća prodavatelju troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka za uvoz i daljnji prijevoz robe od luke odredišta.¹⁶

3.3.2. CIF – CIJENA, OSIGURANJE I VOZARINA... naznačena luka odredišta

Termin CIF (termin troškovi, osiguranje, vozarina) određuje iste obveze prodavatelja kao i CFR termin, ali prodavatelj ima i dodatnu obvezu sklapanja ugovora o osiguranju s minimalnim pokrićem protiv rizika kupca od gubitka ili oštećenja robe tijekom prijevoza, plaćanje premije osiguranja i dostavljanje kupcu police osiguranja ili drugu ispravu o osiguranju. Prema ovom terminu prodavatelj obavlja isporuku kada je roba ukrcana na brod u luci ukrcaja ili je omogućio da roba bude tako otpremljena. Prodavatelj je dužan platiti troškove dopreme robe do luke ukrcaja, troškove ukrcaja na brod, vozarinu do luke odredišta i osiguranje robe u prijevozu do luke odredišta. Rizici od gubitka ili oštećenja na robi prelaze s prodavatelja na kupca trenutkom završetka ukrcaja robe na brod.¹⁷

¹⁶ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij., str 374.

¹⁷ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij., str 375.

Osnovne obaveze prodavatelja kod termina CIF

Prodavatelj mora pribaviti robu i račun u skladu s kupoprodajnim ugovorom, uključujući i nabavu izvozne dozvole te obavljanje izvoznog carinjenja. Na vlastiti trošak ugovara prijevoz do imenovane luke odredišta te ugovara osiguranje robe do imenovane luke odredišta. Ukoliko nema posebnih zahtjeva od strane kupca, prodavatelj ugovara osiguranje s minimalnim pokrićem. Osiguranje s minimalnim pokrićem treba pokriti ugovorenu cijenu povećanu za 10%, te mora biti osigurano u valuti ugovora. Prodavatelj mora predati kupcu prenosivu policu osiguranja i snosi sav rizik za robu do trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci ukrcaja.¹⁸

Osnovne obaveze kupca kod termina CIF

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. O svom trošku kupac pribavlja uveznu dozvolu, obavlja uvezne carinske formalnosti te preuzima robu od prijevoznika u ugovorenoj luci odredišta. Ukoliko kupac zahtijeva od prodavatelja osiguranje protiv ratnog rizika, to čini o svom trošku. Snosi sav rizik mogućeg oštećenja ili gubitka onog trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci ukrcaja. Ostale troškove pribavljanja uvjerenja o podrijetlu robe, isprava koje se izdaju u zemlji podrijetla robe i sl. snosi kupac.¹⁹

¹⁸ Ivaković, R. Stanković, M. Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010. str. 32.

¹⁹ Ivaković, R. Stanković, M. Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010. str. 33.

3.3.3. CPT – VOZARINA PLAĆENA DO ... naznačeno mjesto odredišta

CPT termin (termin vozarina plaćena do) obvezuje prodavatelja platiti troškove prijevoza robe do naznačenog mjesta odredišta. Kada ugovorne strane ugovore primjenu termina CPT, to znači da se prodavatelj oslobađa obveze kada robu preda prijevozniku ili drugoj osobi koju je on imenovao, u točki isporuke unutar mjesta otpreme, ali je dužan zaključiti ugovor o prijevozu i platiti troškove prijevoza do naznačenog odredišta. Rizici od manjka ili oštećenja robe prelaze na kupca kada prodavatelj preda robu prijevozniku. Ako se za prijevoz do mjesta odredišta koristi više uzastopnih prijevoznika, rizici prelaze kada je roba predana prvom prijevozniku. Kod ovog termina bitno je naglasiti da se vrijeme i mjesto prijelaza rizika i raspodjele troškova ne podudaraju.

Osnovne obaveze prodavatelja kod CPT termina

Prema ovom terminu prodavatelj je dužan platiti troškove prijevoza do naznačenog mjesta odredišta, te snositi sav rizik za robu do onog trenutka kada robu preda prvom prijevozniku u ugovorenom vremenu. Također, prodavatelj je dužan osigurati kupcu, o svom trošku, prijevoznu ispravu (npr. prenosivu teretnicu, riječnu teretnicu, neprenosivi brodski teretni list, zrakoplovni, željeznički ili cestovni list ili ispravu o intermodalnom prijevozu).

Osnovne obaveze kupca kod CPT termina

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru, te preuzeti robu od prijevoznika na mjestu isporuke u mjestu odredišta. Kupac mora snositi sve troškove od trenutka prispjeća robe na mjesto isporuke. Snosi sav rizik za robu od onog trenutka kada je roba predana prvom prijevozniku u mjestu otpreme robe, troškove osiguranja robe, troškove nastale tijekom tranzita robe do mjesta odredišta te troškove iskrcaja. Također, kupac snosi dodatne troškove i rizike nastale prilikom prekoračenja ugovorenog roka u kojem se roba treba otpremiti.²⁰

²⁰ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij., str 367.

3.3.4. CIP – VOZARINA I OSIGURANJE PLAĆENI DO ... naznačeno mjesto odredišta

„Vozarina i osiguranje plaćeno do...“ znači da prodavatelj isporučuje robu prijevozniku kojeg je on imenovao, ali prodavatelj mora dodatno snositi troškova prijevoza potrebne da se roba dopremi do imenovanog odredišta. To znači da kupac snosi rizik i dodatne troškove koji nastanu nakon isporuke robe. Međutim prema CIP terminu prodavatelj mora također pribaviti kupcu osiguranje koje pokriva rizik za izgubljenu ili oštećenu robu prilikom prijevoza. Kupac treba imati na umu da je prema CIP terminu prodavatelj dužan osigurati robu s minimalnim pokrićem. Ukoliko kupac želi osiguranje s većim pokrićem on se o tome mora izričito dogovoriti s prodavateljem ili mora sam ugovoriti dodatno osiguranje.

CIP termin se može koristiti za sve vrste transporta uključujući i intermodalni prijevoz.

Osnovne obaveze prodavatelja kod CIP termina

Ova klauzula znači da prodavatelj ima iste obaveze kao i kod termina CPT, ali uz dodatak da prodavatelj mora ugovoriti i osiguranje tereta za izgubljenu ili oštećenu robu tijekom njezina prijevoza do odredišta. Prema ovom terminu prodavatelj je obavezan platiti vozarinu od mjesta polazišta do mjesta odredišta te ugovoriti i platiti minimalno pokriće (prema institutskim klauzulama Instituta londonskih osiguravatelja).²¹

Osnovne obaveze kupca kod CIP termina

Obaveze kupca slične su onim iz termina CPT , osim što ne plaća osiguranje za robu. Ako kupac traži od prodavatelja šire osiguranje (npr. protiv ratnih i sličnih rizika), prodavatelj će ugovoriti ta dodatna osiguranja, ali na teret kupca. Ova se klauzula primjenjuje za sve vrste prijevoza, uključujući i intermodalni transport.²²

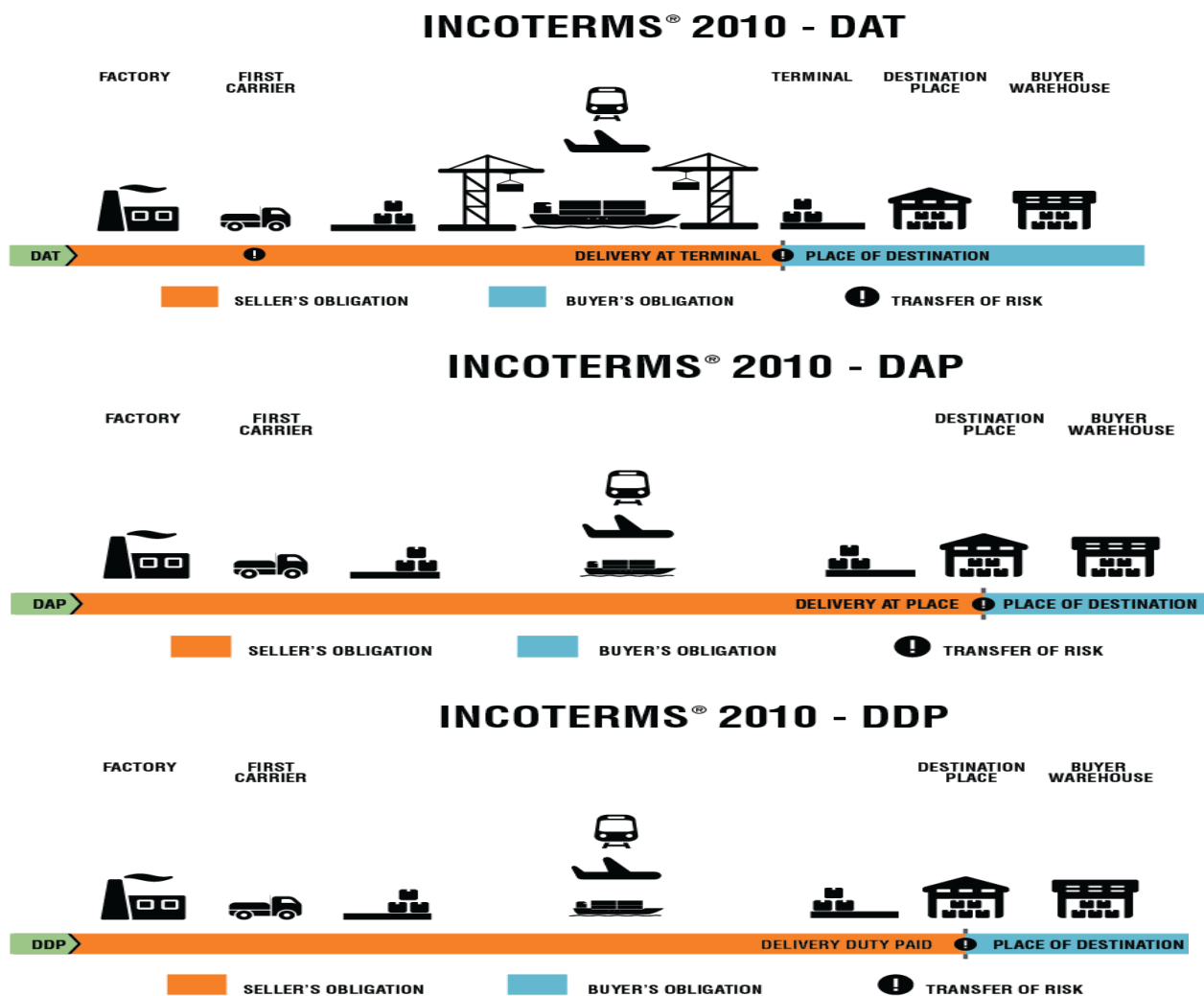
²¹ I.Andrijanić, Z.Aržek, D.Prebežac,R.Zelenika: Transportno i špeditersko poslovanje, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2001. str. 182

²² Ivaković, R. Stanković, M. Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010. str. 35

3.4. SKUPINA D

Skupinu D čine termini (Slika 5.) :

- DAT (isporučeno na terminal);
- DAP (isporučeno na mjesto) i
- DDP (isporučeno, ocarinjeno)

Slika 5. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina skupine D

Izvor : <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-ddp/> ,
<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-dap/>, <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-dat/>

3.4.1 DPU - (DELIVERED PLACE UNLOADED) - DOSTAVA NA MJESTU ISTOVARA

Termin DAT (termin isporučeno na terminal) iz INCOTREMS 2010. zamijenjeno je 2020. pravilom DPU.

Osnovne obaveze prodavatelja kod DPU termina

- prodavatelj mora dostaviti robu, račun i sve dokaze o sukladnosti.
- Robu dostaviti na raspolaganje kupcu, istovarenu. Na dogovoreni datum ili razdoblje.
- prodavatelj preuzima Sav rizik od gubitka / oštećenja dok roba nije isporučena.
- Prodavatelj mora sklopiti ugovor o prijevozu robe od ugovorene točke isporuke do mjesta odredišta. Ako nije dogovoren posebno odredište prodavatelj može odabrati mjesto koje mu najviše odgovara.
- Prodavatelj nema obveze sklopiti ugovor o osiguranju prema kupcu, ali na kupčev zahtjev dužan mu je dati informacije koje su kupcu potrebne kako bi pribavio ugovor o osiguranju.
- Nabaviti dokumente koji kupcu omogućuju preuzimanje robe.
- Ako je primjenjivo platiti sve troškove carinjenja robe, licence osiguranja i inspekcije. Također je obvezan pomoći pri carinjenju kod uvoza.
- Prodavatelj mora provjeriti, izvagati, prebrojati te posebno označiti robu.
- Prodavatelj plaća:
 - sve troškove plative do isporuke.
 - Prijevoz i utovar. Istovar.
 - Tranzitni troškovi. Troškovi isporuke / prijevozne isprave.
 - Dažbine i porezi na izvoz.
- Svi troškovi vezani uz pružanje pomoći u pribavljanju dokumenata kupcu.
- Dati obavijest da je roba isporučena na dogovoreno mjesto kako bi kupac ju sigurno preuzeo.

Osnovne obaveze kupca kod DAT termina

- Kupac se obvezao da će naplatiti robu koju je kupio kako je dogovoreno.
- Kupac prevozi robu do ugovorene točke/odredišta.
- Kupac preuzima Sav rizik od gubitka, oštećenja od trenutka ili kraja razdoblja dogovorenog za isporuku.
- Ako kupac ne carini uvoz ili ne obavijesti vrijeme, rizik je pod kupcem.
- Kupac nema obvezu sklopiti ugovor o osiguranju niti ugovor o prijevozu.

- Kupac mora prihvatiti dokaz o isporuci
- Kupac mora pomoći kod odobrenja izvoza. Platiti carinjenje i formalnosti (dozvole, osiguranje, službena dokumentacija)
- Kupac nema obvezu obavljati nikakve provjere prije prijevoza.
- Kupac plaća troškove:
 - od trenutka isporuke robe
 - platiti carinu i poreze za uvoz
 - bilo koji drugi trošak koji dođe zbog obveze koju kupac nije ispunio kako je navedeno u ugovoru.

3.4.2. DAP - ISPORUČENO NA MJESTU ... imenovano mjesto odredišta

Prema terminu DAP (termin isporučeno u mjestu) prodavatelj obavlja isporuku kada robu stavi na raspolaganje kupcu, neocarinjenu za uvoz i neistovarenu s prispjelog prijevoznog sredstva, u naznačenom mjestu na ugovoreni datum ili unutar ugovorenog roka. Kod DAP termina prodavatelj snosi sve rizike u kretanju robe do trenutka njezine isporuke, ali za razliku od DAT termina, istovar robe s pristiglog vozila u mjestu odredišta obveza je kupca.

Osnovna obaveza prodavatelja kod DAP termina

Prodavatelj mora pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usklađenosti sukladno kupoprodajnom ugovoru. On mora pribaviti izvoznu dozvolu i druga odobrenja, obaviti izvozne carinske formalnosti i platiti sve pristojbe, poreze i druge naknade za izvoz. Prodavatelj ugovora prijevoz i plaća troškove prijevoza do ugovorenog mjesta odredišta i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe dok ne bude isporučena u naznačenom mjestu. Dostavlja kupcu odgovarajuće prijevozne isprave ili elektronički zapis koji će kupcu omogućiti da zahtijeva i preuzme robu od prijevoznika u mjestu odredišta. Prodavatelj dostavlja kupcu podatke o otpremi i kretanju robe te mu pruža pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i eventualni daljnji prijevoz robe.

Osnovne obaveze kupca kod DAP termina

Kupac ima obvezu platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti prijevozne isprave i primiti robu od prijevoznika u mjestu odredišta. On plaća sve dodatne troškove i snosi sve rizike ukoliko propusti prodavatelju dostaviti

pravovremene upute za otpremu robe. Kupac snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe od trenutka preuzimanja isporuke u mjestu odredišta. Plaća troškove istovara robe u mjestu odredišta, ukoliko ti troškovi nisu na teret prodavatelja prema ugovoru o prijevozu. Kupac pribavlja o svom trošku uvoznou dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti te plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke potrebne za uvoz robe. Konačno, kupac plaća prodavatelju sve troškove i izdatke koje je ovaj imao prilikom pribavljanja isprava i podataka na zahtjev kupca te mu pruža pomoć prilikom pribavljanja isprava i podataka za izvoz i prijevoz robe.²³

3.4.3. DDP - ISPORUČENO OCARINJENO ... imenovano mjesto odredišta

Prema terminu DDP (termin isporučeno i ocarinjeno) prodavatelj se oslobađa obveze kada je robu stavio na raspolaganje kupcu, ocarinjenu za uvoz, neistovarenu na prispjelom prijevoznom sredstvu. Prodavatelj snosi sve troškove i sve rizike uključene u dopremu robe do tog mjesta i ima obvezu ne samo izvoznog carinjenja robe, nego i uvoznog, kao i plaćanja svih pristojbi, poreza i drugih troškova za izvoz i uvoz robe.

Osnovne obaveze prodavatelja kod DDP termina

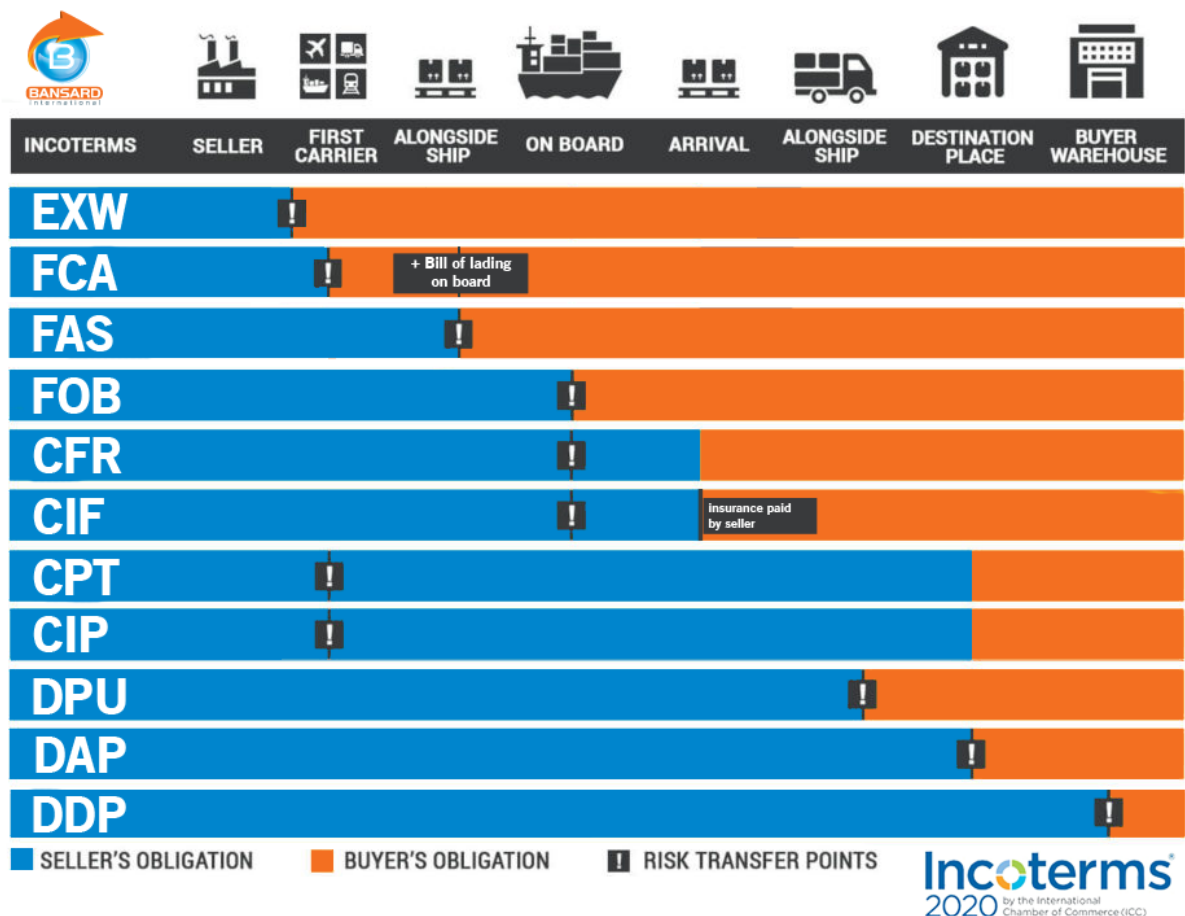
Prodavatelj je obavezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usklađenosti sukladno s kupoprodajnim ugovorom. On pribavlja izvoznou i uvoznou dozvolu i druga odobrenja, obavlja izvozne i uvozne carinske formalnosti te plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove koji se plaćaju prilikom izvoza i uvoza robe. Prodavatelj sklapa ugovor o prijevozu i plaća sve troškove i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe do trenutka isporuke u mjestu odredišta. Kupcu mora dostaviti odgovarajuću prijevoznou ispravu ili elektronički zapis, koji će kupcu omogućiti da zahtijeva i preuzme robu od prijevoznika u mjestu odredišta te mu dostaviti podatke o otpremi i kretanju robe koji mu omogućuju nesmetano preuzimanje robe.

Osnovne obaveze kupca kod DDP termina

kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu od prijevoznika u mjestu isporuke. Kupac plaća sve dodatne troškove i snosi sve rizike ukoliko propusti prodavatelju

²³ D. JURIC, J. MIHIC, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij., str. 370.

pravovremeno dostaviti upute za otpremu robe. On plaća sve troškove i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe od trenutka njenog prijema od prijevoznika u mjestu odredišta. Kupac također plaća troškove istovara robe, ukoliko ne padaju na trošak prodavatelja shodno ugovoru o prijevozu. On mora prodavatelju pružiti pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz, uvoz i prijevoz robe.²⁴

Slika 6. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2020“

Izvor : <https://www.bansard.com/en/news/incoterms-2020>

²⁴ D. JURIĆ, J. MIHIĆ, Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora... Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij., str. 371.

4. ZAKLJUČAK

Suvremeni trgovački promet zahtijeva odvajanje prijelaza rizika za oštećenje ili gubitak robe od prijenosa prava vlasništva te tako mijenja tradicionalno stajalište prema kojem rizik snosi vlasnik. Međunarodnu trgovinu obilježava dinamičnost u nastanku pravnih i ekonomskih odnosa, što je zahtijevalo fleksibilnija pravna rješenja. Potreba odvajanja rizika od prijenosa prava vlasništva osobito dolazi do izražaja u distancijskoj kupoprodaji kada su prodavatelj i kupac prostorno udaljeni. Stoga se prijelaz rizika vezuje uz isporuku robe, što je došlo do izražaja i u izvorima za međunarodnu kupoprodaju robe. .

Pitanje prijelaza rizika i troškova koje se javlja u međunarodnoj kupoprodaji detaljno je uređeno INCOTERMS terminima iz 2020. godine. Ova posljednja revizija INCOTERMS-a uskladila je njihov sadržaj s postojećom poslovnom praksom i unaprijedila ih sukladno novim prometnim tehnologijama i potrebama trgovačkih subjekata.

5. POPIS LITERATURE

1. Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012.
2. Andrijanić, Z.Aržek, D.Prebežac,R.Zelenika: Transportno i špeditersko poslovanje, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2001.
3. Ivaković, R. Stanković, M. Šafran: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010.
4. <http://www.raga-tp.com/index.php/en/const-blog/317-incoterms>
5. <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms>

6. POPIS SLIKA

Slika 1. Logo „INCOTERMS“-a

Izvor: <http://community.wikia.com/wiki/File:Logo-incoterms.jpg>

Slika 2. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina EXW

Izvor: <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-exw/>

Slika 3. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina skupine F

Izvor: <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-fas/> ,

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-fca/>

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-fob/>

Slika 4. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina skupine C

Izvor: <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cfr/>,

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cif/>,

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cip/>,

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-cpt/>

Slika 5. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“ kod termina skupine D

Izvor : <https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-ddp/> ,

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-dap/>,

<https://internationalcommercialterms.guru/incoterms-dat/>

Slika 6. : Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2020“

Izvor: <https://www.bansard.com/en/news/incoterms-2020>